

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Gustaf Håkanson*
 Härad: *Ålbo* Adress: *Torstensmåla.*
 Socken: *Härlanda* Berättat av:
 Uppteckningsår: *1934* Född år i

Uppteckningen rör "*Kalle på Krontorget*", - sid.
tvåhunnig. 1-4.

Foto av "Kalle på Krontorget."

Till Lunds Universitets Folkminnes- och Landsmålsarkiv

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Lund.

För omkring ett år sedan erhöll jag de frågekort, som jag nu insänder, utav Folkskolläraren Herr Alvid Gustavsson i Tröjemåla. Då han icke ville åtaga sig att besvara dessa så lovade jag att försöka göra det. Först nu har jag blivit färdig därmed tråkigt nog. Som synes, är jag just ingen rhotinskrivare då jag nödgas skriva med anlitningen på olinjerat papper. Jag har även näst lämnat allt för många frågor obesvarade. Jag begär ingen ersättning för detta lilla arbete men undanber mig allt arbete av detta slag så länge jag icke blivit färdig med upptecknandet av Almundbyds sockendialekt vilket f. n. är det som mest intresserar mig.

Under åren 1929-30 fick jag ofta beröras av Låvaraud teol. stud. Bengt Löderberg som fått i uppdrag att insamla folkminnen för folkminnesarkivets räkning. Att jag outalade en hel del sådant för honom torde vara välbekant och därvid bl. a. om s. k. "kloka" gubbar och kvinnor inom Hårlunda socken. Han outalade då att han fått tag i ett foto av "Harald i Långarjömåla" vilket han ämnade låta kopiera för folkminnesarkivets räkning. Jag kom då ihåg att jag sett ett fotografi av Haralds sonson "Kalle på Peroutorpet" hos en svägerska till denne, M. P. Bengtsson i Torstensmåla, en granne till mig. "Kalle på Peroutorpet" var även mycket outalad och ansedd för att vara kunnig i svartkonst samt ej i så hög grad som farfadern.

på 1860 talet

Han var född på den gård i Långsjönäla i Hårlanda socken som hans far / "Haralds Masse" då ägde. Hans far / Masse / ansågs icke vara någon farlig "trollgubbe" men ansågs kunna taga "makten" ifrån drag kreatur och t. ex. tvinga en tjur att stå obunden där Masse behövde stå o.s.d. och sin farfar Harald hade nog "Kalle" fått veta en del av denna hemliga vändor. "Kalle" såväl som hans far köpte upp stora mängder av "smala" d.v.s. får och getter, uti i bygden slaktade dem och torgförde dem i Växjö. Under dessa många stadsresor brukade han köra i den vildaste fart isynnerhet på hemvägen. På gästgivarögårdarna var han en ofta sedd gäst ty han var mycket begiven på öl och brännvin. Men han var en undernärlig kraftig man med starka nerver så hur mycket han än söjt så fick man aldrig se honom full. Men intressen som helst vågade äka med honom vid sådana tillfällen. Han gifte sig omkring 1890 med en bonddotter ifrån Forstensmåla / "Färra-Massens Fia" och flyttade till Krorutorpet på Håradsmåla bestämde vilket torp han innehade till sin död omkring 1914. Där skötte han jordbruket mycket bra och bedrev sin slakteri-rörelse i tämligen stor omfattning. Han köpte gamla hästar till slakt men använde dem först så länge som möjligt till att köra gravitsten efter till skult station. Han kunde på de mest argvinta hästar så snälla och rediga han ville och om de först varit aldrig så tröga så blev det som nytt liv i den då de kommit i hans vård. Han ansågs av ortens befolkning att vara trollkunnig så att han t. ex. kunde trolla sjukdom på de personer som på något sätt skadat honom så att de / t. ex. en Id i Långkult / rent av kunde tjua bort och dö.

Det påstas att han använde sig av läuade folkaben som hjälpt vid fiske i en närbelägen sjö, att han kunde taga "makten" från andras hästar till hjälpen för sin egen, att han kunde höra tunga last på så svag is att inga andra vågade följa efter, att han kunde tvinga sin häst att stå i flera timmar där han ställt honom utan foder och utan att vara bunden, att han kunde stanna andras hästar på långt avstånd då han så ville, att han kunde tvinga en tjur till att stå kvar och hålla en öre som han tagit från Kalle's vagn utan att Kalle var närvarande, att han kunde frammana andar till att stå omkring sin svägers P. J. B. m. då denne under ett nypille på Stroutröpet ville överfalla en annan person m.m.

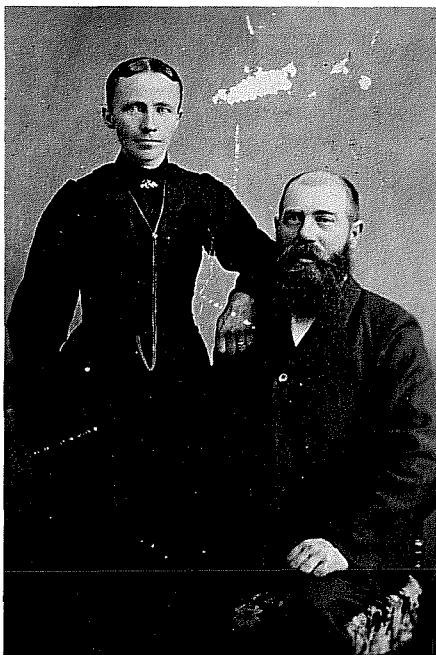
Enligt gammal folktro plåga de flesta personer, som sysslat med handliga häster, på "en ynkkelig affärd" från detta livet. Detta blev i viss mån också Kalle på Stroutröpet. Den sista tiden han levde led han av svår sömnlöshet för vilken han sökte hjälp hos Doktor Kindblom i Ryd. Av honom fick han recept på något kraftigt sömnmedel - möjligen opium eller veronal. Den sista kvällen Kalle levde satt han och söp i sitt hem i ett glatt lag. När kamraterna voro färdiga att gå sade han: "I natt ska jag sova!" varpå han gick in i en kammar och tog allt det sömnmedel han hade på en gång och sedan lade han sig och somnade för att aldrig mera vakna. På morgonen låg han död i sängen. Det har berättats att den dagen då han skulle begravas såg man en fin herre som ingen kände, gå omkring där i närheten.

Man trodde att det var Hiu själu, och ^{att} de två kraftiga
 hästarna som drago kirket till kyrkan varo genomvåta av
 svett kan intygas av trovärdiga personer. Det berättas även
 att Doktor Kindblom en tid efteråt mötte en man i
 "grenaskogen" nära Ålskull när Doktoru en natt var
 ute på en sjukresa. Mannen satt på en vagn och körde
 två hästar i vildaste trav men Doktoru tyckte sig
 liknät igenkänna både Stalle på Stroulorpel och hans
 hästar. De flesta historierna och kanske flera som
 jag här endast kunnat antyda, äro förut mera
 fullständigt upptecknade antingen av mig eller
 handidat Föderberg eller av andra. Det anförda
 må vara nog för att förklara min önskan, att ett
 foto av den siste av Hårhunda sockens "klaka" må förvaras
 i Lunds Fölkminnesarkiv. Kostnaden här för
 har jag icke kunnat få billigare än 2 kronor
 för två kopior, varav jag behåller den ena för mitt
 bevarande och postutlägg. "Plåten", som är av glas, för-
 varas av fotografen Herr Anton Carlsson i Byd.
 Att Stalles hustru som hängde sig för några år sedan även
 följer med torde ursäktas. Han skall ha sagt medan
 han levde att ingen efter honom skall bli gammal på Strou-
 Lorpel och egendomligt ha både det hus han bodde i sedan
 kunnat mer och hans två efterträdare dött i medelåldern
 varav den siste hängde sig ute på logen för några år.
 Med utmärkt högaaktning Gustaf Johansson

4401

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5

Karl Magnusson o. hans hustru Sofia
Magnusson på Kronborg i Hårdlanda
orig. fotol. tagit 1907, kop. 1934.